LÄRARHANDLEDNING
Introduktion till materialet

SYFTE OCH IDÉ

Läsfokus är ett lästräningsmaterial som syftar till att utveckla elevers läsförståelse. Målgruppen är elever i årskurs 7–9. Varje bok i serien är strukturerad utifrån olika övningstexter på ett tema, exempelvis tema Gemenskap. Texterna är valda för att visa på en variation, för att passa målgruppen och för att knyta an till flera av elevernas undervisningsämnen. Förhoppningsvis kan vissa texter även väcka nyfikenhet så att eleverna vill läsa vidare.

Alla uppgifter och alla texter finns direkt i böckerna. Det gör att eleverna inte behöver lämna böckerna mer än när de ska besvara eller lösa de olika uppgifterna.

Vad tränar materialet?

Varje bok har en eller flera inledande temauppgifter. Därefter följer de olika övningstexterna med tillhörande uppgifter. Det finns uppgifter som eleverna kan arbeta med före, under och efter läsningen. Det finns även uppgifter där eleverna får jämföra bokens olika texter för att lyfta fram exempelvis likheter eller skillnader. Genom uppgifterna tränas eleverna i olika lässtrategier och varje strategi förklaras i en formgiven strategiruta. Sist i varje bok finns avslutande uppgifter som på olika sätt knyter samman temat och som möjliggör fördjupningar i relation till temat.

Varför ett tematiskt upplägg?

Böckerna i serien har ett tematiskt upplägg. Upplägget gör att eleverna får läsa olika typer av texter som behandlar ett och samma tema. Detta upplägg möjliggör också jämförelser, där eleverna får lyfta fram likheter och skillnader mellan de olika övningstexterna. Det tematiska upplägget gör också att bokserien kan användas vid temaarbete eller ämnesövergripande arbete.

Varför strategirutor, faktarutor och ordförklaringar?

Genom de olika texterna i bokserien får eleverna träna på lässtrategier. För att hjälpa eleverna förstå hur en strategi fungerar finns strategirutor, där strategin förklaras.

Till vissa av övningstexterna finns förklarande faktarutor. Dessa förklarar något som nämns i övningstexten och ger därmed eleverna fördjupad förståelse för innehållet i övningstexten.

Många av texterna har ordförklaringar. Dessa finns för att hjälpa eleverna förstå textens innehåll.

Varför färgkodning?

För att få en överblick över vad som ingår i de olika böckerna i serien är alla böcker färgkodade på samma sätt. Varje övningstext presenteras övergripande på en grön bakgrund. Själva övningstexterna ligger sedan på en vit bakgrund. Alla uppgifter är lagda på en blå bakgrund. Strategirutorna är markerade med en rosa ram och när det finns förklarande faktatexter är dessa lagda på en gul bakgrund. Ordförklaringar är skrivna i gröna rutor i kanten av övningstexterna och orden är markerade med gröna prickade linjer direkt i texterna.

HUR BOKSERIEN KAN ANVÄNDAS

Materialet är flexibelt och kan anpassas efter olika undervisningssituationer och elevgrupper. Då böckerna i serien är uppbyggda med olika texttyper kan du välja att låta eleverna arbeta med en eller flera av texterna i en bok eller låta olika elever arbeta med olika texter. Uppgifterna kan också göras till andra texter än de som finns i de olika böckerna.

I helklass

Texterna och strategirutorna kan användas gemensamt, där du tillsammans med eleverna går igenom en text och en strategi för att sedan gemensamt jobba med tillhörande uppgifter. Här kan då eleverna tillsammans med dig reflektera över nyttan med att använda den valda strategin.

I par eller i grupp

Eleverna kan arbeta tillsammans med texterna och stötta varandra i att använda strategierna och resonera kring frågorna som finns till övningstexterna.

Individuellt arbete

Materialet kan användas för självständigt arbete, där eleverna på egen hand arbetar med texterna och de olika uppgifterna.

Som temavecka eller ämnesövergripande

Det tematiska upplägget gör materialet lämpligt för arbete över flera ämnen eller under en sammanhängande period.

Som förberedelse inför nationella prov

Uppgifternas utformning och variation av texttyper påminner om de nationella proven i årskurs 9.

© 2026 Jenny Edvardsson och Gleerups Utbildning AB. Detta dokument ingår som en del i Läsfokus Gemenskap.
Materialet får skrivas ut, kopieras och användas inom skolenheten under giltig licenstid.

KOPPLING TILL STYRDOKUMENT

Materialet är kopplat till skolans styrdokument. Eleverna möter texter som är kopplade till olika skolämnen och relevanta för målgruppen. På så sätt får eleverna en förståelse för att det går att använda lässtrategier i alla ämnen och inte bara i svenska eller svenska som andraspråk. Texterna och uppgifterna är samtidigt valda för att passa det centrala innehåll som rör svenska och svenska som andraspråk för årskurs 7–9.

BEDÖMNING

Uppgifterna i materialet är i första hand tänkta att användas i formativt syfte. Det går dock även att använda dem som underlag för bedömning.

EXTRAMATERIAL

På Gleerups hemsida, www.gleerups.se, finns böckernas mallar som pdf:er. De kan du skriva ut för att använda till andra texter.

© 2026 Jenny Edvardsson och Gleerups Utbildning AB. Detta dokument ingår som en del i Läsfokus Gemenskap.
Materialet får skrivas ut, kopieras och användas inom skolenheten under giltig licenstid.

TEMA GEMENSKAP

Facit till text 1

Det finns facit till alla flervalsfrågor samt till frågor på och mellan raderna. När en fråga ber om exempel anges samtliga relevanta exempel som förekommer i texten. Elevernas svar kan därför variera. Till uppgifter som kräver tolkning, analys eller egna exempel ges exempel på möjliga elevsvar.

UPPGIFT 2 Närläs dikten

Första läsningen: Vad handlar dikten om?

A Ja, det finns en handling. Jaget berättar att det taskigaste med att vara barn är att man inte har något eget som man själv har valt. Därför skriver ibland jaget brev till sig själv, använder gamla frimärken och lägger breven i den egna brevlådan.

B Diktens tema kan sammanfattas med ord som gemenskap och tillhörighet.

C Det finns ett jag (diktjaget), Stene (en kompis), föräldrar, syskon och dom andra.

D Ingen exakt plats nämns men av de ledtrådar (exempelvis vår brevlåda) som finns kan man tänka att det är en hemmiljö.

E Nej, ingen specifik tid mer än att dikten handlar om jagets barndom.

Andra läsningen: Diktens uppbyggnad

A Den består mest av korta meningar eller fraser.

B Det finns inte några rim. Ordet *man* förekommer flera gånger och det gör också tanken om att inte ha något eget, något som man valt själv.

C Dikten består av en strof som i sin tur består av flera korta versrader.

D Språket är enkelt och vardagligt.

E Ordet man upprepas. Tanken om att inte ha något eget eller något man har valt själv återkommer. Det gör också idén om att höra till.

F Det finns en längtan i dikten, en längtan efter gemenskap och tillhörighet men också efter att få ha något eget, något man själv valt.

Tredje läsningen: Diktens budskap

A Här kan eleverna exempelvis skriva fram att författaren vill visa hur det kan kännas att vara barn och inte riktigt ha makt över sitt eget liv. Stöd för den tolkningen finns i raderna: ”Det taskigaste med att vara barn / är att man inte har nån egen stans / där man hör till”.

B Här kan eleverna exempelvis skriva fram att dikten handlar om en önskan om att få vara med i en gemenskap och att få välja själv vad man vill delta i.

C Här kan eleverna exempelvis skriva fram att dikten kan påminna en om hur viktigt det är att även barn får känna delaktighet och gemenskap. I dikten känner ju inte barnet det och det blir en sorts sorg.

UPPGIFT 3 Besvara frågorna

På raderna

A Att inte ha någon egen plats där man hör till och att man inte har något som man själv har valt.

B Jaget, Stene, föräldrar, syskon och de (dom) andra.

C Att det är bra att ha snälla föräldrar och skapligt hyggliga syskon.

D Stene och jaget har en klubb tillsammans.

E För att de andra ska tro att jaget har något eget, något som de inte känner till.

Mellan raderna

A Här kan eleverna exempelvis skriva att det är viktigt att känna en gemenskap, en samhörighet eller tillhörighet.

B Här kan eleverna exempelvis nämna att det verkar som om barn har mindre makt och inte kan välja på samma sätt som vuxna.

C 2. Jaget uttrycker att två personer inte räcker för att känna riktig tillhörighet.

D 3. Jaget saknar en plats där hen hör till och försöker skapa något “eget” för att känna gemenskap.

UPPGIFT 4 Gör en analys

Här kan eleverna skriva väldigt olika svar och därför ges bara ett exempel på hur en text skulle kunna se ut:

Dikten *Det taskigaste med att vara barn* går att koppla samman med temat gemenskap genom att dikten beskriver en längtan efter att höra till. Temat gemenskap syns i dikten genom att jaget känner att det saknar en ”egen stans där man hör till”. Följande citat ”men två är så lite att höra till” visar tydligt på kopplingen till temat gemenskap genom att det uttrycker att klubben med Stene inte räcker för att känna riktig tillhörighet. Genom hela dikten framgår att gemenskap är något grundläggande och viktigt.

© 2026 Jenny Edvardsson och Gleerups Utbildning AB. Detta dokument ingår som en del i Läsfokus Gemenskap.
Materialet får skrivas ut, kopieras och användas inom skolenheten under giltig licenstid.

Facit till text 2

UPPGIFT 3 Besvara frågorna

På raderna

A 1 (24 december).
B Godkända svar (tre av följande): julskinka, inlagd sill, lax, gröt, lutfisk och olika sorters bröd.
C 2 (för att den maten kunde lagras under vintern).
D Godkända svar (två av följande): färskpotatis med dill, jordgubbar, inlagd sill och köttbullar.
E fredag
F 1800-talet

Mellan raderna

A 2. Texten beskriver midsommarmat som säsongsbetonad och kopplad till sommarens råvaror.
B 1 och 2. Texten lyfter både gemenskap (sociala aspekter) och att traditioner förs vidare.
C Exempel på svar: Traditioner och högtider skapar gemensamma upplevelser och igenkänning; När många firar på liknande sätt, till exempel genom att äta samma mat, följa samma ritualer eller samlas vid samma tid, uppstår en känsla av samhörighet och gemenskap.

UPPGIFT 4 Skriv en sammanfattning

Eleverna kan skriva väldigt olika sammanfattningar. Här kommer ett förslag på lösning som tar stöd i början:

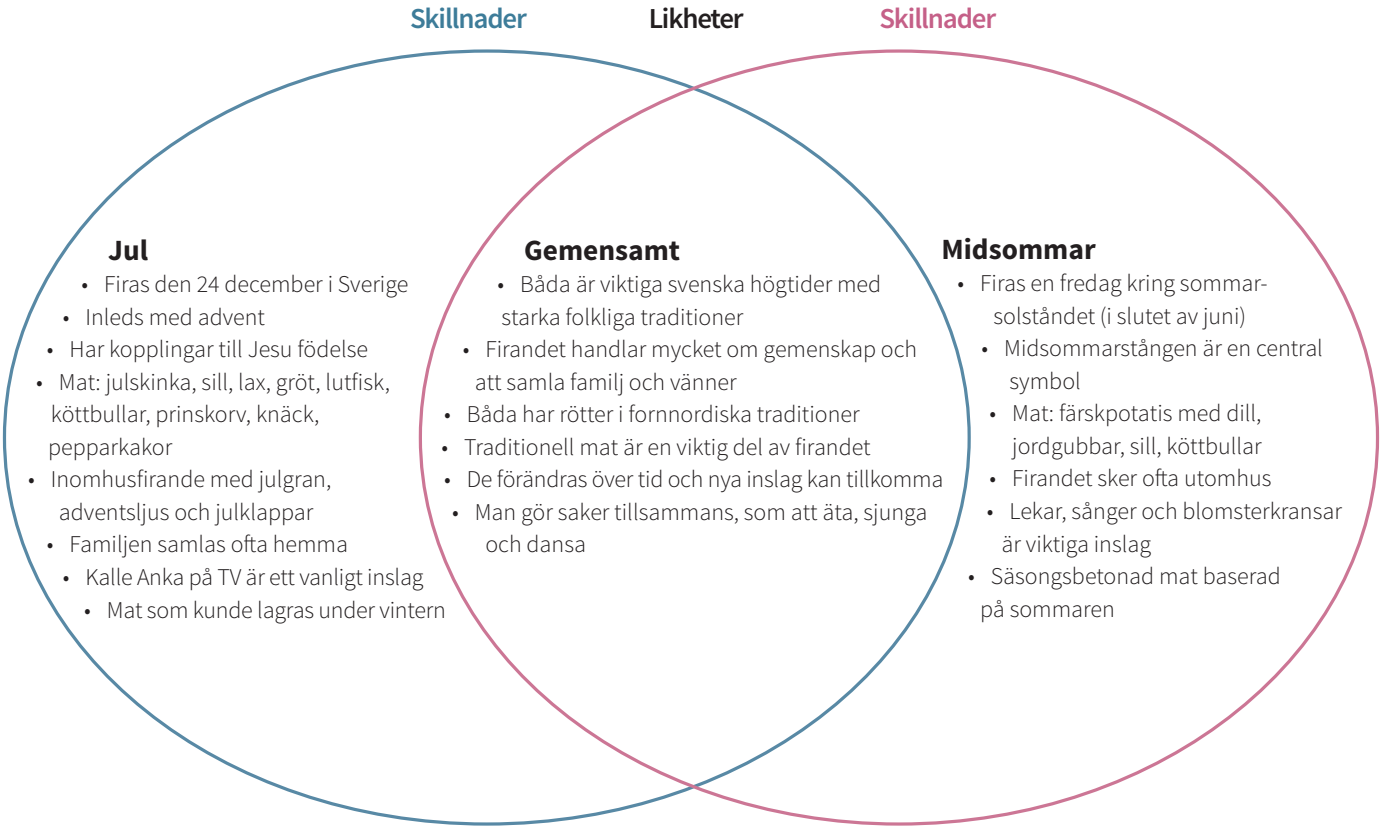
Faktatexten *Jul och midsommar – traditioner och gemenskap* handlar om hur två av Sveriges viktigaste högtider har vuxit fram och hur de firas idag. Texten beskriver både deras historiska ursprung och hur traditionerna har förändrats över tid.

Huvudtanken är att jul och midsommar inte bara handlar om mat och traditioner, utan framför allt om gemenskap och tillhörighet. Båda högtiderna har rötter i äldre traditioner, men firas idag främst som sociala högtider där familj och vänner samlas.

Gemenskapen syns genom att människor träffas för att äta tillsammans, resa midsommarstången, klä granen, sjunga sånger och byta julklappar. Traditionerna förs vidare mellan generationer och blir en viktig del av det svenska kulturarvet, samtidigt som nya inslag läggs till över tid.

UPPGIFT 5 Gör en jämförelse

Eleverna kan skapa olika venndiagram och här kommer förslag på vad eleverna kan ha valt att lägga in i respektive cirkel samt i mitten:

© 2026 Jenny Edvardsson och Gleerups Utbildning AB. Detta dokument ingår som en del i Läsfokus Gemenskap.
Materialet får skrivas ut, kopieras och användas inom skolenheten under giltig licenstid.

Facit till text 3

UPPGIFT 2 Skriv en sammanfattning

Här kommer ett förslag på en sammanfattning, som tagit stöd i början:

Insändaren *Musik bygger gemenskap* är skriven av en musikälskande 17-åring. Den handlar om att musik skapar gemenskap och borde få större plats både i skolan och i samhället. Författaren vill övertyga läsaren om att musik är viktig. Det gör hen genom att ge exempel på hur musik förenar människor, tränar samarbete och hjälper oss att uttrycka känslor. Insändaren avslutas med en uppmaning om att ge musiken den plats den förtjänar.

UPPGIFT 3 Besvara frågorna

På raderna

A Man känner samhörighet.
B Skolavslutningen när man sjunger tillsammans; musiklektioner när man spelar i grupp.
C 2 (att förstå varandra bättre).
D 3 (musik kan förena människor och skapa gemenskap).

Mellan raderna

A Genom att hela insändaren handlar om gemenskap och samhörighet utifrån musik.
B 2. Skribenten betonar att man inte behöver vara "bra" på musik för att vara med.
C 3. Skribenten ställer ensamhet vid mobiler och sociala medier mot att mötas genom musik.

UPPGIFT 5 Gör en jämförelse

Här kommer ett exempel på en jämförelse som utgått från de tre frågorna:

Alla tre texterna tar upp gemenskap som något viktigt för människor. I insändaren betonas gemenskap genom musik, i faktatexten genom traditioner som jul och midsommar och i dikten genom saknaden av en plats där man verkligen hör till.

De tre texterna skiljer sig åt i ton och budskap. Insändaren är argumenterande och hoppfull och vill förändra samhället genom att satsa mer på musik. Faktatexten är saklig och informativ och beskriver traditioner. Dikten har en mer sorglig och allvarlig ton och visar hur det kan vara att vara utanför gemenskapen.

Jag tror att syftet med insändaren är att påverka läsaren, att faktatexten vill informera om svenska traditioner och att dikten vill väcka känslor.

© 2026 Jenny Edvardsson och Gleerups Utbildning AB. Detta dokument ingår som en del i Läsfokus Gemenskap.
Materialet får skrivas ut, kopieras och användas inom skolenheten under giltig licenstid.

Facit till text 4

UPPGIFT 3 Besvara frågorna

På raderna

A En hund.
B Fanni har alltid varit en del av familjen.
C Klättra på henne; använda henne som en rutschkana.
D Elvi är berättarjagets yngre syskon. Elvi blir glad varje gång hon ser Fanni.
E 2 (Fanni ser skrämmande ut i ljuset).
F Hon måste avlivas; hon dör.

Mellan raderna

A 3. Fanni kommer inte när Elvi ropar och familjen agerar som vid ett avsked.
B Godkända svar (tre av följande): När hon inte kommer när Elvi ropar på henne ”Fanni kommer inte”; Hennes ögon är inte längre klara utan har en hinna ”Nu har Fannis ögon fått en vit hinna över sig”; Hon har slutat äta ”Hon tar upp Fannis skål från golvet. Häller resterna av hundmaten i roskis”.
C För att de vill vara med Fanni en sista gång.
D Att när en hund dör kan man köpa en ny som ser ut som den gamla.
E 3. Novellen kretsar kring att ta farväl och minnas Fanni.

UPPGIFT 5 Gör en jämförelse

Här ges exempel på sådant som eleverna kan ta upp i sin jämförelse.

A A. Likheter: Hunden verkar vara viktig, en del av familjen; ägarna är glada för sin hund
B B och C. Skillnader och detaljer: Bilden är gladare och visar en människa och hund i harmoni (detaljer: ägaren kramar sin hund). Novellen är mer sorgsen då den skildrar hur en familjemedlem (hunden) blir gammal och måste avlivas (detaljer: mamman svär och kastar med en sked, de sitter alla i korgen för att ta farväl, de gråter).

© 2026 Jenny Edvardsson och Gleerups Utbildning AB. Detta dokument ingår som en del i Läsfokus Gemenskap.
Materialet får skrivas ut, kopieras och användas inom skolenheten under giltig licenstid.

Facit till text 5

UPPGIFT 2 Analysera tabellerna

Den första tabellen:

A Antal registrerade hundar i Sverige.
B År och Antal registrerade hundar i Sverige.
C Årtalen 2024 och 2025 och hur många hundar som fanns respektive år.
D År 2024 fanns det 1 151 242 registrerade hundar i Sverige. År 2025 var antalet registrerade hundar 1 079 000. Det innebär att antalet registrerade hundar har minskat från 2024 till 2025.
E Slutsatsen är att antalet registrerade hundar i Sverige har minskat mellan 2024 och 2025. Minskningen är 72 242 hundar. Det visar på en nedgång under perioden.

Den andra tabellen:

A De tio mest populära hundnamnen år 2025.
B Placering, hundnamn, antal hundar.
C Placering av hundnamn från 1 till 10 och hur många hundar som har respektive namn.
D Det mest populära hundnamnet år 2025 är Molly. 8 636 hundar har detta namn. Därefter följer Bella med 7 786 hundar och Charlie med 6 309 hundar. Sist på tio-i-topp-listan finns Ludde, ett namn som 4 693 hundar har.
E En slutsats är att vissa hundnamn är betydligt vanligare än andra. Molly och Bella ligger på plats ett och två och har flera tusen fler registrerade hundar än namnen som kommer sist i listan. En annan slutsats är att många av namnen är korta och personliga (människonamn), exempelvis Charlie, Doris och Milo.

Den tredje tabellen:

A De tio vanligaste hundraserna 2025.
B Placering och hundras.
C Placering 1 till 10 och vilken hundras som ligger på vilken placering.
D Den vanligaste hundrasen i Sverige år 2025 är blandras. Den följs av labrador retriever och golden retriever. Sist i tio-i-topp-listan finns border collie.
E En slutsats är att blandrashundar är vanligast i Sverige år 2025, eftersom de ligger på första plats. Det visar att många hundägare väljer hundar som inte är renrasiga. En annan slutsats är att svenska hundägare verkar tycka om både små och stora raser, då det finns både små och stora hundraser på topplistan.

UPPGIFT 3 Besvara frågorna

På raderna

A År 2025: 1 079 000 och år 2024: 1 151 242
B 3 (Molly).
C 2 (en hund med mer än en ras i sig).
D labrador retriever
E Godkända svar (två av följande): sällskap, passar med familjelivet, hobby/intresse.
F 2 (man får mer motion och mår bättre psykiskt).

Mellan raderna

A För att man är föräldraledig och hemma under en längre tid.
B 2. Texten kopplar namnvalen till hundens roll i familjen.
C 1. Hunden beskrivs som ett sällskap som kan minska ensamhet och ge stöd.

© 2026 Jenny Edvardsson och Gleerups Utbildning AB. Detta dokument ingår som en del i Läsfokus Gemenskap.
Materialet får skrivas ut, kopieras och användas inom skolenheten under giltig licenstid.

	Dikten *Det taskigaste med att vara barn* av Ingrid Sjöstrand	Faktatexten *Jul och midsommar – traditioner och gemenskap* av Jenny Edvardsson	Insändaren *Musik bygger gemenskap* av Musikälskande 17-åring	Novellen *Fanni* av Emma Ahlgren	Statistik med text *Statistik över hundar i Sverige*
Vilken typ av gemenskap beskrivs i texten?	brist på /saknar gemenskap	gemenskap genom högtider och traditioner	gemenskap genom musik	gemenskap med en hund	gemenskap genom hund
På vilket sätt skapas gemenskap i texten?	genom att få tillhöra något man själv valt	genom att fira högtider med familj och vänner	genom att lyssna på eller spela/sjunga musik	genom att ha en familj och en hund	genom att äga en hund
Vad bidrar gemenskapen till enligt texten?	till samhörighet	till att föra traditioner och högtider vidare och till en känsla av samhörighet	till att man förstår andra bättre och att man blir mindre ensam	till att man är en familj och en förståelse för att man kan bli ledsen när någon måste försvinna från familjen	exempelvis minskad ensamhet i och med att hunden blir ett sällskap
Vilket budskap eller vilken tanke är det som texten vill väcka?	en tanke om hur viktigt det är att få känna gemenskap och det redan som barn	att traditioner och högtider är viktiga för att skapa gemenskap mellan människor	att musiken har kraft att skapa samhörighet med andra, gemenskap genom musik	en tanke om att hundar kan vara en viktig del i en familj och att sorgen blir stor när hunden inte längre finns kvar	ge information om hundar i Sverige de senaste åren. Det handlar om antalet registrerade hundar, de vanligaste raserna och de vanligaste namnen.

© 2026 Jenny Edvardsson och Gleerups Utbildning AB. Detta dokument ingår som en del i Läsfokus Gemenskap.
Materialet får skrivas ut, kopieras och användas inom skolenheten under giltig licenstid.

Fördjupa diskussionen

A Exempel på svar: text 2, 3 eller 4. Även text 5 kan vara ett alternativ. I text 1 däremot är det snarast en avsaknad av gemenskap.

B Exempel på svar: gemenskap i form av idrott och vänner; hur människan påverkas själsligt och kroppsligt av gemenskap; gemenskap i olika kulturer/religioner.

Lästips till Avslutande uppgifter

UPPGIFT 2 Välj en fördjupning

Alternativ 4

Lästips:

- novellen *Väskhållaren* av Ninni Holmqvist
- novellen *Shuno* av Dogge Doggelito
- *Allt ska brinna* av Sofia Nordin
- *Grått hav* av Marion Brunet
- *Yani* av Nora Khalil

© 2026 Jenny Edvardsson och Gleerups Utbildning AB. Detta dokument ingår som en del i Läsfokus Gemenskap.
Materialet får skrivas ut, kopieras och användas inom skolenheten under giltig licenstid.